

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 15. oktobra 2020 - Leto XXX, št. 42



Eške dosta vodé de doj po Rabi steklo ...



V Argentini je bila zastavonoša
stran 4



Dočas človek leko dela, je dobro
stran 6



V VRTCU SPOZNAVAMO JESENSKE PLODOVE, SADJE IN ZELENJAVO
stran 7

Misli o žitki z virušom

Eške dosta vodé de doj po Rabi steklo ...

Lani geseni smo ešče spoj nej mislili, ka se leko naš žitek tak na glavau postavi, tak spremeni. Gda smo pred božičnimi svetki vidli in čuli, ka se je nikši nauvi viruš po-javo na Kinejzerskom, smo si mislili, vej je pa tau tak daleč, ka do nas ne pride. Te smo pa brž gorprišli, ka je svejt mali grato, lidgé potüvlejo vsenav-križ, blago vozijo z ednoga

nam vse drugo predpisali, ka ne smejmo delati pa ka mora-mo delati.

Tak se je pá žitek spremeljno na vsej področaj, na gospo-darskom, šaulskom, kultur-nom, verskom.

Lidgé se vsebola bogijo, ka brezi dela ostanejo. Najbole so se bojali v Porabji od tau-ga, ka do se meje hermetično zaprle. Tau moramo razmeti,

po porabski vrtcaj pa šaulaj nega tak dosta mlajšov, dapa ti povej 3 pa 4 lejta staromi deteti v vrtci, ka ne smej obi-mati svojo vzgojiteljico ali drugo dejte. Pa stera šaula ma takšne pogoje, ka so leko šaularge mejter pa pau do dva mejtra narazen? Prob-lem je tau tō, ka školnike pa lerance ne testirajo. Nej je cejlak razčiščeno, gda leko na betežni dopust dejo pa kelko plače te dobijo.

Kultura je trno lagvo zopojd-la, vej pa tau je dejavnost, gdé lidgé rejsan morajo vküper biti, na ednom küpi biti. V do-sti mejstaj smo šteli, ka se vi-ruš najbolje širi ranč v pevski zboraj, vej pa gda popejvaš, se nevidne kaplice sline širijo po lufti. Gda plešeš, vōzošficaš, če si v gledališki skupini, se moraš dotekniti drugoga. Pa te smo eške nej gučali o vekši programaj, gde se sreča več stau lidi.

V prvom vali koronavirusa so enjale delati porabske kul-turne skupine že zavolo toga tō, ka majo mentore iz Slo-venije pa so nej mogli prejk pridti. Gda so pistili (junija) so se parkrat dobili lidgé na probaj, te pa odišli na polet-ni počitek. Zdaj geseni smo že kumik čakali, naj se leko vidimo, naj leko začnemo z vajami. Kumik smo začnili, se srečali dvakrat ali trikrat, je že pá pred nami pitanje, kak tadale. Numere okuženi lidi se tak brž zdigavajo tak v Sloveniji kak pri nas, ka nej-ga človeka steri bi nasé vzejo odgovornost pa silo lidi, naj vküperpridejo.

Nej smo na baukšom v cerk-vaj tō nej, nikak nam prepisti-jo, kak mo se branili. Istina, ka pri nedelski mešaj trbej meti maske, dapa med ke-dnom nej mujs, samo naj si v vsikšo drugo stolico sedemo. Za starejše meša med ked-nom vala za nedelsko mešo, dapa oni so vseedno tak, ka

vej si pa trno dosta lidi slüži krü v Avstriji. Tau se je, Bau-gi hvala, nej zgodilo, samo zavolo kontrole na meji si ne vejo zračunati, gda naj od daumi dejo. Je takšen den, gda samo 10 minutov čakajo, dapa tašo se tō zgodi, ka od pau do ene vōre.

Zavolo takšnoga zapiranja granice se v Varaši pa okauli-ci najbolje žaurgajo tisti, steri delajo v turizmi ali ponüjajo kakšno storitev (szolgáltatás). Krčmé, restavracije so skurok prazne, ranč tak frizerski sa-longe, kozmetike, dapa taužijo se maserke pa maserji ino tisti, ki manikuro pa pedikuro delajo. V našoj krajini je tej več kak preveč. Tau je nej baja bila, gda so vsi tej živeli od avst-rijski gostov, dapa nji zdaj sku-rok nega več (ne vüpajo prejk meje ali majo lagve informa-cije, ka ne smejo). Samo od domanji gostov pa telko sa-mostojni podjetnikov ne more živeti, svojo držino raniti pa porce plačüvati.

Delati v šaulaj pa vrtcaj je zdaj tō nej léko. Istina, ka

BORIS JESIH NA ČELU SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE

Ob koncu septembra so imeli v prostorih izseljenske matice vo-lilni občni zbor, na katerem so izbirali novo vodstvo.

Po 16. letih vodenja se je poslovil predsednik *Sergij Pelhan*. Za njegovo nesebično delo, vloženo v delovanje matice, so se mu najlepše zahvalili.

Novi predsednik izseljenske matice je postal bivši generalni



Novoizvoljeni in dosedanji predsednik Združenja SIM, Boris Jesih in Sergij Pelhan

konzul v Monoštru, *dr. Boris Jesih*, ki je od leta 1980 zaposlen na Inštitutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani, kjer se je ukvarjal z različnimi vidiki s področja manjšin. Je avtor in soav-tor več znanstvenih knjig in več kot sto znanstvenih člankov, ki so bili objavljeni doma in v tujini. S področja varstva manjšin in izseljenstva je predaval na Univerzi na Primorskem in na Uni-verzi Alpe Jadran v Celovcu 4 semestre kot gostujoči profesor, prav tako s področja manjšin in izseljenskih skupnosti. 17 let je urejal osrednjo slovensko revijo s področja etničnih študij Raz-prave in gradivo, prav tako pa je uredil vrsto znanstvenih del, ki so izšla na inštitutu.

Med leti 2008-2012 in 2013-2014 je bil državni sekretar na Ura-du za Slovence v zamejstvu in po svetu, med 2015-2019 pa gene-ralni konzul Republike Slovenije v Monoštru.

Za članice in člane izvršnega odbora so v 4-letni mandat izvolje-ni *Silva Črnugelj*, *Helena Janežič*, *Nadia Molek*, *Jože Oster-man*, *Sergij Pelhan*, *dr. Rozina Švent in mag. Igor Teršar*.

Vir: spletna stran matice

prej nedela brezi meše nej nedela.

Tau so samo štiri področja našoga žitka pa te smo eške nej gučali o vsakodnevnej opravkaj, v bauto trbej titi, na pošto, k brbejri ...

Najüše vendar so psihične posledice. Kakši žitek je tau, gda padaši ne moreš rokau dati, gda ne vüpaš objeti svojo dejte ali ti kak staromi starši dojpovejo, odsvetujejo, ka bi küšno svoje vnuke ... Pa če eške tau ne dojde, ne zavüpa-mo eden drugomi, ka pa če on ma viruš, samo ga skriva,

ka nejma simptomov? Straj nas je, dapa v stalnom straji tō ne moreš živeti.

Ka leko napravimo? Pro-bajmo živeti s tejm virušom tak, ka se držimo predpisov: nosimo masko, perémo pa razkužujemo si roké, držimo razdaljo meter pa pau, dva metra ... Eno je gvüšno, ešče dosta vodé de doj po Rabi stek-lo dočas, ka de se naš žitek malo „normaliziro“. Do tis-togamau pa probajte zdravi ostati ...

Marijana Sukič
Foto: svetovni splet

Nemci že tri desetletja spet v skupni državi

Pred 30. leti, 3. oktobra 1990, so razglasili ponovno združitev Nemčije, tako se je nekdanja članica socialističnega bloka Nemška demokratična republika (NDR) tudi uradno pridružila Zvezni republiki Nemčiji (ZRN) na drugi strani »železne zaves«. Znamenita razglasitev je prekinila 45-letno razdvojenost nemške države, je pa simbolično zaključila tudi hladno vojno. To območje je bilo

demonstriral z blokado okoli nemškega glavnega mesta, leta 1961 pa so prav tako v Berlinu povzdignili zloglasni zid. Stroga izoliranost je ostala vse do konca 80-ih let 20. stoletja, takrat pa se je zaradi propadanja Sovjetske zveze in reform *Mihaila Gorbačova* pokazala možnost za zблиževanje.

Dogodki v letu 1989 so postopoma zrahljali opeke v berlinskem zidu: po lokalnih volitvah

Marca 1990 so se odvijale prve in zadnje večstrankarske volitve v NDR. 12. aprila je oblast prevzela Krščanskodemokratska unija (CDU), premier *Lothar de Maizière* pa je pričel s pripravami na ponovno združitev obeh držav. Po mesecu maju je kabinet (istočasno z odpravo komunističnih institucij) sklenil gospodarsko unijo z ZRN, kar se je najbolj nazorno odražalo v vpeljavi zahodnonemške marke julija 1990. NDR je spremenila ustavo in se zavezala k demokratičnim načelom, nato pa ponovno uvedla nekdanji sistem zveznih dežel. 31. avgusta je bila podpisana pogodba o ponovni združitvi, 3. oktobra pa se je uresničil večdesetletni sen: Nemčija je zopet postala ena država.

Sprememba takega kova seveda velesile na kontinentu in v svetu ni pustila brezbrizne, prišlo je do zanimivih in poučnih odzivov. Odkrito je združitvi – v strahu pred novimi imperialnimi težnjami Nemčije – nasprotovala le država Izrael, za kulisami pa sta Velika Britanija pod vodstvom *Margaret Thatcher* in Francija pod taktirko *Francoisa Mitterranda* prav tako poskušali upočasniti preobrazitev dotedanjih razmer. Noben od obeh velesil namreč ni želela, da bi Nemčija (ki je bila leta 1945 izrinjena iz visoke politike) zopet pridobila vpliv nad podobo Evrope. Gorbačov pa je podpiral prizadevanja zahodnonemškega kanclerja *Helmuta Kohla*, saj je menil, da bo združena Nemčija ostala nevtralna in tako ne bo nadalje ogrožala sovjetskih interesov. Proces je podprl tudi ameriški predsednik *George Bush*, ki pa je računal na nasproten postopek – Vzhodna Nemčija naj bi skupaj z ZRN postala članica zavezništva NATO. To se je tudi zgodilo, Sovjetska zveza pa je v letu dni razpadla.

V šahovski partiji velesil so bile močnejše figure na strani Nemcev. Pogajanja »4+2« (štiri nekdanje zaveznice v drugi svetov-

ni vojni ter obe Nemčiji) so se do jeseni zaključila s pozitivnim izidom, po sestanku v Moskvi 12. septembra je združitev dobila zeleno luč. 3. oktobra 1990 se je dolgotrajen proces končal, Zvezna republika Nem-

z 20 na 7 odstotkov. Od leta 2014 se je upočasnil trend preseljevanja z vzhoda na zahod, gmožna odstopanja pa kljub vsemu ostajajo: v nekdanji NDR ljudje še danes zaslužijo za povprečnih 14 odstotkov manj,

prihranki vzhodnih gospodinjstev pa znašajo približno pol manj kot na zahodu. Vzhodna Nemčija velja tudi v sedanjem obdobju za območje verske neopredeljenosti, tradicionalne cerkve svoje baze tam niso našle niti po spremembi sistema. Prebivalci izražajo prepričanje, da se je po tranziciji izgubila složnost med ljudmi in da je prevladal egoizem. Zaznavajo pozitivne učinke svobode in gospodarskega razvoja, obenem pa pogrešajo priznavanje svojega življenjskega



V Nemčiji je danes 3. oktober »dan nemške enotnosti«, s katerim obeležujejo ponovno združitev naroda, ki je po drugi svetovni vojni živel v dveh ločenih državah z različnima ekonomskima in političnima sistemoma

čija si je »pripojila« nekoč odtrgano sestro.

Posledic štiridesetletne socialistične vladavine pa ni bilo enostavno odstraniti, NDR je namreč znatno zaostajala za ZRN, predvsem kar se tiče gospodarske razvitosti in življenjskega standarda. Preko »združitvenega fonda« je skupna vlada do leta 1994 razvoju vzhodnih dežel namenila več kot 155 milijard mark, zaradi odsotnosti naložbenikov pa so nekdanje zahodne dežele še dolgo nosile vzhodne pokrajine »na plečih«. Čeprav je bil 3. oktober 1990 dan razposanjenega veselja, vsakdanje življenje vse do danes greni nasprotje »ossi-wessi«.

Štirje od desetih prebivalcev nekdanje NDR še dandanes čutijo, da se morajo sramovati svojega porekla in veljajo za drugorazredne državljane. Razlike pa se zmanjšujejo, pritrjujejo berlinski raziskovalci, saj je na primer delež brezposelnih v nekdanji NDR do danes padel

dela. Raziskave kažejo, da v primeru negotovosti vzhodni Nemci še zmeraj računajo na pomoč države, ki pa je več ne morejo dobiti. Zaradi vsega tega tamkajšnje volivce lahko bolj nagovarja desničarski populizem, ki obljublja paternalistično podporo močne države. Kljub vsemu je 90 odstotkov vzhodnih anketirancev pritrdilo, da je bila združitev pozitivno dejanje. Raziskovalci so ugotovili, da so samo še ljudje nad 55 let obremenjeni s tem, iz katere polovice države kdo izhaja. V nasprotju s tem pa ostaja pred Nemčijo eden od ključnih izzivov, kako vključiti v družbo priseljence iz drugih držav – najsi gre za Turke iz 60-ih, Jugoslovane iz 90-ih, vzhodne Evropejce iz 2000-ih let ali pa prebežnike od leta 2015 dalje. Trideset let po ponovni združitvi Nemčija išče odgovore na tovrstna vprašanja, ki pa jih ne bo zlahka našla.

-dm-



V berlinski ulici Bernauer Strasse se od leta 1998 nahaja osrednje spominsko mesto nemške ločenosti (foto: Pixabay/Thomas Ulrich)

namreč ključnega pomena v ameriško-sovjetski konfrontaciji sredi Evrope.

Ko je nacistična Nemčija izgubila drugo svetovno vojno, so zavezniške sile razdelile nemške teritorije (in Berlin) na okupacijske cone, kasneje med hladno vojno pa iz območij ustvarile dve neodvisni državi. Po združitvi britanske, francoske in ameriške cone je maja 1949 nastala Zvezna republika Nemčija, kot odgovor na to dejanje pa so (pod pokroviteljstvom *Stalina*) oktobra formirali Nemško demokratično republiko. Obe državi sta se zaradi nevarnosti novega svetovnega spopada znašli v ključnem položaju: zahodne sile so na ZRN gledale kot na obrambni zid proti komunizmu, medtem ko je bila naloga NDR zagotovitev sovjetske hegemonije v Vzhodni Evropi.

Ni slučajno torej, da je bilo na meji med obema Nemčijama (še posebej v razdeljenem Berlinu) najbolj vroče: v letih 1948-49 je Stalin svojo moč

se je v NDR omajala oblast glavnega partijskega sekretarja *Ericha Honeckerja*, ki je postal še manj priljubljen zaradi izjave o solidarnosti s Komunistično partijo Kitajske po krvavih dogodkih na trgu Tienanmen. Mnogi verjamejo, da sta prvo opeko zidu odstranila Panevropski piknik v Sopronu oziroma odprtje madžarsko-avstrijske meje, ko je lahko po zaslugi zunanjih ministrov *Gyule Horna* in *Aloisa Mocka* še v letu 1989 na tisoče državljanov NDR odšlo na Zahod.

Honecker je poskusil izzvati intervencijo Moskve proti »izdajalskim Madžarom«, toda Gorbačov je Nemcem dopustil lastno odločitev o usodi. Voditelji NDR so nemočno opazovali, kako na desettisoče ljudi zapušča svoje domove. Po krizi je oktobra odstopil glavni sekretar partije, 9. novembra so demonstranti zrušili berlinski zid, nova vlada pa je dovolila prosto potovanje. Sesutje socialistične države je postalo le vprašanje časa.

PREKMURJE

Paverske volitve

Slovenski pavri so že šesto paut volili predstavnike v svoj paverski parlament. Vse od leta 2000, gda so bile prvič volitve v Kmetijsko-gozdarsko zbornico Slovenije (KGZS), vsakše štiri lejta pavri in paverske firme na volitvaj voodaberajo svoje predstavnike v organe té organizacije, stera je fontoški tau slovenskoga kmetijstva.

Istina gé, ka bi mogle volitve biti že meseca majuša, ali so bile zavolo nauvoga koronavirusa prejkjdane na začetek oktobra. Za volitve v svet KGZ je največ mandator dobila Slovenska kmečka zveza (15), za njauv pa Društvo Forum za kmetijstvo in podeželje SDS (6) in Društvo slovenski kmet (6). Ustanovni dijleš sveta KGZS, steri ma 54 članov, naj bi biu konec oktobra, na njem pa naj bi, bar zdaj se tak napovedavle, za predsednika zbornice, se pravi »prvoga pavra v Sloveniji« voodabrali predsednika Slovenske ljudske stranke Marjana Podobnika.

Iz Pomurja je bilau v paverski parlament zvoljenih pet kandidatov. Največ glasov je dobila Zveza govedorejcev Pomurja (161), stero de v Ljubljani predstavlo Andrej Horvat, po enoga predstavnika pa do meli ške: Lista Dejan Kuhar (Danilo Melic), Društvo SKZ - Slovenska kmečka zveza (Boris Gumilar) in Kmečka lista - društvo za razvoj kmetijstva in podeželja (Alojz Štuhec). Enoga kandidata pa so izvolile pravne osebe, tau so v glavnon firme, stere se spravljajo s paverskim delom. Gvino je Dejan Horvat, župnik iz Markovec, steroga v Porabji tudi dobro poznate. Zanimivo je, ka je on kak kandidat soboške župnije dojoblado Danila Rihtariča (Kmetijska zadruha Radgona), Branka Viraga (Panvita) in Andreja Smodiča (Paradajz), se pravi »krepke« prautikandidate.

Silva Eöry

Helena Plej iz Radenec

V Argentini je bila zastavonoša

Helena Plej, profesorica na Srednji šoli za gostinstvo in turizem v Radencaj, stera že odšteva dneve do svojoga odhoda v penzijo, je deteči cajt svojoga žitka preživela v Argentini. »Naša držina se je v tom južnoameriškom rosagi znajšla tak, ka sta se moj oča pa mati, steriva sta



Helena v Argentini z mamo, očom in mlajšo sestro

oba gorrasla v Črenšovcaj, ta preselila. Moja mama je kak dejte živela pri svoji stari materi, vej pa sta si oba stariša krüj slüžila v Franciji. Gda je bila stara 16 lejt, njena sestra pa 13 lejt, sta jiva oča pa mati pauzvala v Francijo. Moj ajtek, steri je Jugoslavijo zapüsto, gda je meu 27 lejt, pa je furt piso moji mami, prva v Francijo, po štiri lejtaj, gda so se odselili v Argentino, pa ta. V začetki 50. lejt preminaučoga stoletja se je mamina držina odlaučila, ka dé živet v Argentino, vej pa je tam že živela dejdekova sestra. Moj oča se je po tistom, ka je prišo od sodakov, tak kak dosta drügh mladih lidi iz naših krajov, tudi napauto na tihinsko. Dosta njegovih pajdašov, s sterimi je biu v lageri v Avstriji, je odišlo v Kanado, on pa se je odlaučo, ka dé leta 1957 k svoji lübezni, k moji mami v Argentino. Oženila sta in leta 1958 sam prišla na svet ges, tri leta za menov pa ške moja sestra,« je zanimivo zgodbo svoje držine

začnila pripovedjati Helena Plej, stera je v Argentini preživela prvih 13 lejt svojoga žitka: »Za mene so bila tau trno lejpa lejta. Mam dosta kejpov iz tistoga cajta, pa ške gnesden tudi dosta stikov, tak z mojo žlato kak s pajdaši. Neškem tej cajt nikdar pozabiti. Tam sam se dobro navčila španski, pa tudi angleški gezik. Zgotovila sam šest od skupno sedmih razredov osnovne šaule. Tau je bila privatna šaula v Buenos Airesi, stero je prejkmeta cerkev. Šaularge, steri smo vsi nosili uniforme, smo ob osmi vöri zrankoma vsi prišli vküp na dvaur, se postavili v en red, ške gnesden je tak, in smo prva spopejvali himno rosaga ali šaule, ob tom pa se je gor zdigavala argentinska zastava.«

Ob konci šestoga razreda se v Argentini zbira najbaukšoga

zavolo očovoga domanjoga betega preselili v njegov in materin rojstni kraj, se pravi Črenšovce.

»Moram ške povedati eno zanimivost. Če poglednemo v moja argentinska spričevala, vidimo, ka sam furt mejla lejpe ocene. Ali napišano je tudi tau, ka sam dob-



Ške gnesden se rada gorzravna kak Argentinka

ra učenka, samo ka dosta gučim,« v smeji raztolma-



Kak najbaukša učenka v rauki drži zastavo šaule

učenca na šauli. Pri tom je nej fontoško samo tau, kak se šaular vči, liki tudi kak se obnaša, kakšen odnos ma do sošolcov in škonikov, pa do vsej drügh, steri na šauli delajo. Tisti, steri je voodabrani za najbaukšoga, pa ške dva njegviva spremljevalca, so te zastavonoše, steri v sedmom razredi predstavljajo šaulo na raznih prireditvaj. Ponosna je, ka je bila voodabrana za najbaukšo učenko na šauli, ali je svojo delo zastavonoše nej mogla spuniti, vej pa so se

či sogovornica, stera je ške gnesden brblava. Gda so prišli v Prekmurje, je neka cajta nej bila preveč dobre vole. Vajena je bila žitka v velkom varaši, tü pa so prva živeli pri mamci, očovi mami, na paverstvi: »Trno me je straj bilou pučjekov in drügh živali. Po tistom, ka sta stariša po trej mesecaj najšla slüžbo v Radenci, in smo se ta tudi preselili, pa je bilau baukše.« Osnovno šaulo je zgotovila v Murski Soboti, tau pa zatau, ka je

edino tü bila prilika, ka je za prvi tihinski gezik leko voodabrila angleščino. V prekmurskom glavnom varaši je zgotovila tudi gimnazijo, po tistom pa se je vpisala na študij ekonomije, čiglij je tau nej bila njena vola, liki njenoga oča pa matere: »Morem prajti, ka sam se vsigder rada včila. Moja velka žela je bila, ka dem v Ljubljano in na Filozofski fakulteti študeram angleški in španski gezik. Ali nej san mogla slediti svojim senjam, zatau ka je nej bilau štipendije, sam pa mejla priliko, ka mi firma Radenska, v steroj sta te delala oba stariša, da štipendijo za študij ekonomije. Bila sam fejest razočarana (csalódott), sploj prvo leto sam se trno mant-rala, drügo leto pa sam se že malo pomirila. Zavolo znanja tihinskih gezikov sam se odlaučila za smer zviünešnja trgovina.«

V Radenski je preživela sedem lejt, po tistom pa je šla v drügo erično in velko firmo, v soboško Muro: »Leta 1989, gda sam ges prišla, je bila fabrika na vrhunci. Bila sam izvozni referent. S firme sam odišla prvo zatau, ka sam čütila, ka na dugi rok samo s tem, ka za tihinski trg šivamo v glavnom samo za drüge firme, nemo preživeli, drügo pa je bilau tau, ka sam te mejla že moža Franca pa dvej mali čerkici, pa sam štela več časa preživeti z njimi.« In tak se je 1996. leta zaposlila na Srednji šoli za gostinstvo in turizem v domanji Radencaj.

Helena Plej se že veseli, ka de drügo leto šla v penzijo, »gda ne bi rada doma samo posaudo prala, liki bi rada svoje znanje, sploj tihinskih gezikov, prenesla ške na koga drügoga«.

Silva Eöry
Kejpi: osební arhiv
Helene Plej

SLOVENSKI PENZIONISTI SO VKÜPPRIJALI

Vert Imre Makoš v Sakalauvci je že drugo leto pozvau slovenske penzioniste na djesensko trgategv zatok, aj ma malo pomagajo pri tašnom deli, gde en sam nika nej vrejden. No, pa zatok tū, ka je fejs rad med

vodaup«, kak je tau šega pri nas, domanji Slovencaj. Letos so bola na leki bili z delom, ka ji je eške gnauk telko bilau kak lani, no pa zatok tū, ka so meli dobro visikoga moškoga Pištana Kovača, steri je ženske



Slovenski penzionisti pod praznim lugašom z vertom Imrenom Makošom (z leve strani prvi)

njimi, na vsikšom programi je kreda pa zatok se je podau popejvati tū pri lūdski pevcaj

rejšo od garice/lestvice s tejm, ka je z zemlé najvišeši grozd tū dosešno. Istino, ka je grauzdja tū menje bilau



Pišta Kovač naleki goni mlin za grauzdja

Rozmaring Drūštva porabski slovenski penzionistov.

Na letošnjoj trgatvi 1. oktobra, gda ji je Baug blagoslovo z lejpim vremenom, se je zbralo deset z Varaša, Židove, Traušče pa s Slovenske vesi, za stere se je podala vküp sprajti podpredsednica Marijana Kovač. Vsi so se z veseldjom vzeli za tau delo. Zazranka, gda je malo rosa taminaula, ji je pred delom gazda ponōjdo z dobro domanjov »svečeno

zasé! One so se vzele grauzdje dola semlet zatok, aj se Pištak prej bola vtadjōjva pa dola beré grauzdje na visikom tali lugaša.

Vert redno má vse potrebne mašine zatau, aj se delo tak opravi, kak trbej. Taši mašin tū ma, steri djagode dola poberé s pickov, tau je zatok dobro, ka vino nede melo bridkoga žmaja. Kak so nabrali grauzdje, so ženske samo gora sipale v mlin pa je té en mašin

Muzej na prostem v Odrancih

V Muzeju na prostem ob potoku Črncu v Odrancih so zgradili že četrto s slamo krito zgradbo, ob njej pa je še Prekmurska hiša, ki ima opečno kritino. V novi zgradbi bo zbirka starega kmečkega orodja, kakršnega so nekoč uporabljali v



Tako je nastajala hiša, v kateri bo razstava kmečkega orodja

Odrancih in okolici. Gradnjo zadnje pridobitve je financirala Občina Odranci, za hišo pa so iz proračuna namenili 30 tisoč evrov. Zgradili so jo domači mojstri, za streho, kakršno so imele pred več kot stoletjem skoraj vse kmečke hiše v Prekmurju, pa so poskrbeli krovci s slamo kritih hiš, podjetje Slamnata streha Golnar.

Muzej na prostem je začel nastajati pred desetimi leti, ko so najprej zgradili potočni mlin na Črncu, kakršnih je bilo na potoku nekoč veliko, in so v njih mleli žito zase in za druge krajanje. Gre za enostavnejšo gradnjo lesene zgradbe z mlinskim kolesom, v notranjosti pa so manjši prostori, v katerih je potekalo delo in so skladiščili moko. Mletje moke predstavijo ob etnoloških prireditvah in večjim skupinam obiskovalcev. Pred osmimi leti so zgradili še dve zgradbi, muzej kovaštva in žganjarno. Za gradnjo so uporabili les in opeke, s kakšnimi so nekoč gradili hiše, streha pa je tako kot pri potočnem mlinu, pokrita z rženo slamo. V njej so shranjeni predmeti, ki so jih nekoč uporabljali pri kovaštvu in žganjekuhi, opravili pa lahko tudi prikažejo obiskovalcem. Te tri zgradbe so namenjene le za ogled, v četrti, Prekmurski hiši, pa obiskovalci lahko tudi posedijo. Ob njeni izgradnji pred dvema letoma so sklop muzejskih zgradb in prostor ob njih poimenovali Center kulturne dediščine Odranci.

Tekst in fotografija: Jože Gabor

dola trgo djagode, drugi pa že včasik z eno potjauv semelo grauzdje. Pa tau je trno čedno vōzbrodjeno. No, med ženami je pa Ani Labodi bila tjōjarca, stera je pri penzionistaj dostadosta lejt z dobre vaule pekla vsefale testau. Ani njim je zdaj prej fejs žmani golaž ali kak pravijo Vaugri pincepōrkōlt skūjala pa friške pogače spekla. Vert se pa pobrigo, aj delavci te dober obed z lajskim vinom leko dola oplaknejo pa med delom svojo žejo tū po-

gasijo. Pravijo, ka trgategv je brezi staroga domanjoga vina ranč nej trgategv. Tau lūstvo je tak flajсно delalo, ka so na podnek nej samo z delom, liki že z obedom tū puc-pac zgotovili. Vert je srečen bijo, se vsejm trno lepau zahvalo za flajсно delo pa dobro volo pa ji že zdaj pozvauv na drugo leto, če de njim vsejm Baug pomago pri tejm.

Tekst pa kejpa: Klara Fodor

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Znauva iščejo grobe

V drugi svetovni bojni se je dostavse strašnoga zgaudio po cejlom svejti, ranč tak pri nas v Železni županiji tō. 24. marca leta 1945 so nejdaleč kraj od Kōszega v vesi Rohonc na gazdiji Margite Batthyány 180 Židovov bujli.

Tej Židovge so v zemenici bili pri gofici, šest tovrnjakov ji je pripelalo, na vsakšom je trideset sejdlo, tak se vej, ka je 180 mrlau. Tau so bili tisti Židovge, steri so delati mogli, depa tej so že fejš trūdni bili pa betažasti, na delo so je že nej mogli prijati. Tisti večer je pri grofici veselica bila, gde je zvūn nje dosta nemški oficerov tō bilau, taši kak Franz Podezin, prejden Gestapona. Kak pravijo, ranč on je biu tisti, steri je vōnajšo tau »paradijo«, ka do Židove strejalali. Leko zato, ka so se napili ali samo tak ovak so se veselili, depa tau je gvūšno, ka več dni je držala ta mesarija, gde so vse Židove uničili, steri so v zemenici bili.

Potejn sta tak grofica kak prejden Gestapona taminaula. Tisti 18 Židovov, steri so pomagali tazakopati mrtvece, so drugi den tazostrejali. Prejdnjoga Gestapona so nikdar nej nejšli, grofica je v Švajc odišla, gde je leta 1989 mrla. Tau se več nikdar ne zvej, če je ona samo paulak bila ali mejla kaj do té strašne morije.

Skupne grobe, kama so Židove pokopali, so že večkrat stele poiskati kak Avstrijci tak židovske organizacije, depa dotejga mau se ji še nej posrečilo najti. Prejšnji keden so znauva vcujstaili grobe iskat, vūpajmo, ka se njim zdaj posreči.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Aleksandra Pivec odstopila še kot ministrica

Odvilo se je še zadnje poglavje večmesečnega odhajanja Aleksandre Pivec s političnih funkcij. »Spoštovane poslanke in poslanci, vem, da ste med vami mnogi objektivni, ki znate ceniti rezultate našega dela, in vem, da ste se danes znašli pred zahtevno odločitvijo, ko se boste morali zaradi političnih kalkulacij odločiti drugače, kot vam narekuje vaša vest. Ker vas v očeh javnosti ne želim postaviti v položaj, ko morate spregledati dobro delo in se odločiti drugače zaradi političnega dogovora, sem sprejela odločitev, da podam svojo nepreklicno odstopno izjavo z mesta ministrice za kmetijstvo,« so besede, s katerimi je Aleksandra Pivec v državnem zboru podala odstopno izjavo. »S tega mesta odstopam, ker ne želim, da me z glasovanjem sodi politika, ki ne sprejema posameznikov, ki si prizadevajo delati v dobro ljudi in ne političnih elit ali posameznikov,« je še pristavila in dodala, da se vsem kmetom, ribičem in gozdarjem opravičuje, ker jih na takšen način zapušča. Pivčeva je prav tako sporočila, da zapušča stranko DeSUS, kar sicer nikakor ne pomeni konca njene politične poti, pač pa »nov začetek«. O prestopu v katero drugo stranko ne razmišlja. Zanikala je tudi, da bi imela povabilo v katero od drugih strank, da bi ustanavljala svojo ali pa se zaposlila v kabinetu predsednika vlade. Je pa poudarila, da bo kljub odstopu zagotovo nadaljevala delo v politiki, a si bo pred tem vzela nekaj časa za premislek. Predsednik vlade Janez Janša je v državnem zboru že poslal predlog za novega ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za to funkcijo Janša predlaga Jožeta Podgorška, dozdajšnjega državnega sekretarja na kmetijskem ministrstvu.

Dočas človek leko dela, je dobro

V Števanovci je en najboljša miren tau Bōdraštji brejg, steri se vleče prauti Andovcaj više hotela Apat, gde žive šest držin v lejpoj krajini. Njim prej ranč nej trbej po vesi titi k sausadom, ka samo prejkričijo eden drugomi pa se vse leko zgončējo. V tau lejpom pūngradi živē tū Trnjarina Irenka, po mozej Nemeš, s svojo držinov, z menšo črdjauv, s sinaum pa njagvo držinov. Irenka so zvekšoma sami doma, dočas so drūdji v šaula ali delajo. Kak njim dējo djesenski dnevi, nam tapovejo sami.

V tau lejpom djesenskom vrejmeni ka vse mate za delo?

»Zdaj ranč tjōjam kromče pa bagondli v kotli tōj vanej na dvauri, ka mamō dva bujca-ka. Tikvi njim tū polagam pa ka djesti ostane na tjōjnji, tisto vse. Baugše so pomije kak voda. Bejlīm tū z ridjavo melov pa krmilom (táp), brezi beldjenja nejga. Tak šegau mamō, v novembra je tjōjpimo pa v novembra je zabadamo, eno leto je krmimo. Prvo soboto novembra že zabadamo pa té drūdje nazaj prinesemo, ka dosta djesti ostanjōjva pa škoda tazapravlati. Zdaj sta že pauradniva, kaulak staupetdeset kil šacam. Nika trbej delati, dočas leko pa morem. Vej v vesi že sploy malo lüstva drži svinjē, vej, ka taum spodkar v vesi pri poštiji Broužini eštja tū krmijo.«

Kak njija šegau mate krmiti? Kak se ponašata, ne zabrajata preveč?

»Dja vsikši den tak polagam, zazrankoma kaulek frtau sedme vōre dobita, té podné pa večer v pau šestoj vōri. Bujcatja dja rada mam pa kokauši tū, ka tau asek prinesē k rami. Do tejga mau sta tá, dobro djejtā, samo aj niši beteg ne pride na njija. Če njima malo dam, té prosita, dosta tū nej dobro, ka té nota njata v kopanji. Tau neštjem, ka tisto

vō trbej grabiti, depa kokauši zejo, tak ka nika nede v kvar.«
Vidim, ka lejpa krompiče sišite. Lüstvo se tauži, ka dostā gnili djestē. Ka pa vaši?



Dobroj vertinji so kokauši tū furt na pomauč

»Ranč v soboto nam je Slav vōzauro kromče pa smo samo vtjūper pobrali. Taum v senci pod strejov zdaj senejo pa prauto, gda cajt mam, té prebejram na tri-štiri tale. Posaba veltje, male, semens-tje, zasejkane pa drauvne pa kraj lōjčam, tisto bujcaom taspologam. Bili so dobri, lagvi, gnili je tū dosta bilau, ka je dosta deža bilau pa je večkrat voda stala na njivi, ka je tōj na ravnej, pa voda nikam ne more dolatečiti. Pa je tōj malōja bola, nej pejsēčno, se zemla bola vtūper drži pa té bola gnēli pauv pod zemlauv. Pri nas je baugše, če je sōjo. Depa zatok sem zadovolna, tjelko smo dobēli.«

Tikvine guštjice tū sišite, ka pa tikvi, kaše so vam gratale?

»Tikvi so bilē tū pauradno, depa tū gnēljijo, tū ne stōdijo. Zdaj je dober cajt, zdaj mujs moram vōbrati guštjice, gda pride lagvi cajt, nedo mogle sēniti vanej. Mamō napravlene rešete za tau, pa gda je lagvi cajt ali za nauč, nota znosim es v senco pod strejo, znautra v rami nikdar ne sišim. Taše guštjice mamō, ka lōjpati trbej, ka té baugši olaj dajo kak gaule guštjice. Mi tau staro šegau mamō, pa té lōjpamo pa vō damo zdelati

za olaj, ka samo toga mamō radi.«

Guštjice sami lōjpate vō ali pozovete svoje sausadice tū?
»Sausadice malo pozovem,

Na mezevaj zvekšoga vi samij delate?

»Nej, mlajši mi pomagajo saditi, okapati, zdaj že tašni mašin tū mamō, ka okapa, dja bi tau sama nej ladala. Tau fejs dobro, ka njivo mamō skrak pri rama, škoda zapistiti tau zemlau, dočas mamō bujctje, dočas moremo delati. Če tak njamo, je nevola, ka kositi, žgati trbej, ka nej slobaudno tū nej. Dim tū vonja, té okna trbej zapirati, ništje nej rad, dja tū nej. Dočas moremo, notaposadimo pa té nika dōjn pripauvamo.«

Kak vas poslušam, vi trno radi delate vanej vsefale delo.

»Dja rada delam. Rejsan! Zazranka najprvim mačkom dam, bujcaom, tjūrom, psej, tau opravim eno vōro, té zajtrik mam pa tak pa drūgo delam tadale. Vsakši den tjōjam, depa v soboto pa nedelo nej, rada sem, ka té sneja tjōja, ka je té bola doma. Na zimau tū ona kladē tá vsefale, dja tau ne delam. Dja v šestoj vōri gora stanem, pa gda večer šest vōra minē, té se že kaupam pa dem na svojo mesto. Od šeste do šeste, telko vōr mi doжда delati.«

Kak tau po vašom, ka Slovenci, sploy pa vaša pa bola starejša generacija tak rada dela?

»Mi radi delamo ... Pa samo ležati ne moreš pa ta-nazaj odti, moraš delati. Pravijo, dočas človek leko dela, je dobro, ka se djiba. Mi smo tak včēni, prvim so fabritje tak nej bilē, pa so starištje nas tak včili, ka moramo delati pa smo se navčili delati. Mi smo od maloga mau tak navčeni. Pa, če kaj boli, nej slobaudno prajti, mora tadale titi pa delati, vej taminē. Vse bola ōjše, če človek na tau brodi, ka zdaj tau ali tisto boli.«

(Kejp na 1. strani: Vertinja se briga za svoje stvari.)

Tekst pa tjejp:
Klara Fodor

Pod Srebrnim brejgom ...

... se slovenski filmi trno lagvo piše. O tom so na velke gučali filmski delavci na 23. Festivalu slovenskega filma. Kaulak 1400 lidi dela na filmi, že dolgo, trno dolgo so brezi dela. Pa nej samo za koronavirusa volo. Že filmi, ka so zgotovljeni bili, dobili nagrade na festivalaj, so nej subvencij daubili, za stere so se pogodili, papejre podpisali. Tak, za peldo, film Oaza, steri je nagrado na festivalaj v Benetkaj daubo. Nisterni so že začnoli filme delati, na svoje verstvo hipoteke gorvzeli, samo aj leko delajo. Depa vse so dojavili, ka nika tak vō ne gleda, ka se kaj leko na baukše obrne. Na festivali je vōprišla eške ena šokantna informacija. Pejneze za film več nema Slovenski filmski center, steri je zatoga volo gor postavljeni biu, ka skrb za film aj ma. Po nauvom je té pejneze prejkvzelo policijsko ministrstvo, zaprav njegvi prejgen minister. Takšo se je godilo v najbolje lagvi časaj komunističnoga sistema, so prajli na festivali. Pa tau tō, ka aktualni kormanj, straj od slovenskega filma ma, steri ne igra pa pleše po njegvi nautaj. Pri vsejm tejm eške neka trbej prajti, festival se po dugi lejtaj iz Portoroža v Ljubljano preselo. Vse tak vōgleda, ka vse v centri mora biti. Pomalek zvūn metropole več nika nede. Prejgnji pa so puni lamp od nekšne decentralizacije. Ja, pa ka vse nede tak črno, aj povejmo nika rejči eške od prvoga porabskega filma Oroslan. Poglednoli so si ga na festivali srednjeevropskega filma v Leskovci v Srbiji. Pa nej samo poglednoli, v svojoj kategoriji je daubo prvo nagrado. Tak nej samo film, Porabje tō leko visko glavau zdigne. Kak vsevkūper vōgleda, korona je na nauvo koso v roke vzela. V Sloveniji znauva ne smeje več kak deset lidi na enom mesti biti, nej venej pa privat ranč tak nej. Pa že tak dobro je vsevkūper vōgledalo! Krčme zagnuak eške gor oprejte ostanejo, je tau, ka zvekfšoga lidi najbolje briga. Je pa istina, ka so nisterni nej za resno vzeli, ka skrb trbej meti. Na enom gostūvanji je prej 150 lūjdi vkūper prišlo pa tau ranč tam, kama se je virus najbolje naselo. Murska Sobota s Prekmurjom pa je eške vsigdar tista krajina, kama virus zmejs samo zabloaudi. Neške je v šali povedo, ka zatoga volo, ka si radi malo več spidjejo kak pa nindiri indri. Naj samo dezinfekcija rauk, znautra se tō trbej dezinficerjati. Tak je že pred mejsacami iz Srbije v Slovenijo ena šala prišla. Tak dé: »Padarge so prajli, ka eden štamprlin palinke leko nut v človeki virus nanikoj deje. Leko, so komentejrali, depa samo ena? Tau trno malo gé«. Ta šala samo od toga nam pripovejda, ka leko je najvejša kriza, lidge se eške vsigdar šaliti vejo.

Demo eške malo nazaj k filmi, zaprav k tistim, ka filme delajo. Producenti so tisti, steri najvejšo skrb za finance pa organizacijo majo. Eden od tej, Steffan Boje, je inda veliko kariero delo. Živo je, delo je v Barceloni, v Londoni, škeu je v Hollywood. Zdaj v Sloveniji živé. Daleč od reflektorov je v vcejlak tapozabljeni v vesi Klavže skrak potoka Bača stare rame v nauvi gvant nut oblejko. Nekše fele penzione je naredo. Pa nej samo tak! Vse je »na nauvo« s starimi materiali naredo, ka ji je kaulak po skur vcejlak prazni vejsi najšo. Eške s tistim, ka so lidge že skur talūčili. Že skur deset lejt na svojom grūnti vertiva, turiste gor gemle. Samo aj se pri slovenski prejgnji za njega volo v njivi glavaj kaj ne narodi. Leko bi steri pravo, nika drugo delajte, kak té človek, nej ka samo na filme broдите. Sto vej, človekova glava vsefele vej vōsprajti.

Na naš Srebrni brejg je že zavolē takši, ka filme rejdiyo, goršlau. Nej telko kak na njegovaga velkoga brata, Triglav, depa dun. Zatoga volo té naš brejg je od žalosti nad vsejm tejm malo vkūper odišo. Leko pa nej zavolo žalosti, bi stoj pravo, zavolo žmejče od prevnagi vsefele gob, se je takše zgodilo.

Miki Roš

V VRTCU SPOZNAVAMO JESENSKE PLODOVE, SADJE IN ZELENJAVO

Lepega in toplega dopoldneva smo se vzgojiteljice in otroci

kostanji smo tudi telovadili, jih skrivali, preštevali in iz



Za igro smo nabrali polno košaro divjih kostanjev (Vrtec Gornji Senik)

odpravili iskat divje kostanje. V vrtec smo se vrnili zelo ve-

njih sestavljali najrazličnejše oblike.



Barvno odtiskovanje (Vrtec Števanovci)

seli, saj smo jih nabrali polno košaro. Iz divjih kostanjev

Spoznávali smo jesensko sadje in zelenjavo. Pogovarjali smo se o tem, kako pomembno je vsak dan zaužiti vsaj nekaj sadja in zelenjave. Otroci so okušali različno sadje, tudi skozi igro (npr. tako, da so z zaprtimi očmi poskušali ugotoviti, kakšno sadje jedo). Skupaj smo poimenovali različno sadje in zelenjavo, otroci pa so sadeže razvrščali po velikosti, barvi, obliki, ipd. Na koncu smo izdelali še papirnate izdelke sadja in zelenjave.



Odtiskovanje z gobicami; nastala so rdeča in rumena jabolka

smo nato napravili zanimive izdelke različnih živali in sadežev, ki zorijo jeseni. S

(Slika na 1. strani: Zanimivi izdelki iz jesenskih plodov in plastelina.)

Zapisala: vzgojiteljica Andreja Serdt Maučec

... DO MADŽARSKE

Dvignili so plače v zdravstvu

Prejšnji teden je parlament enoglasno (za je glasovalo 165 poslancev, proti nobeden in tudi vzdržal se ni noben poslanec) sprejel zakon o zdravstvu, na podlagi katerega bo vlada v treh stopnjah uredila plače zdravnikov. Zdravnik začetnik (rezydent), ki trenutno zasluži bruto 255 tisoč forintov bo dobil bruto 687 tisoč forintov plače, zdravnik specialist, s 40-letno delovno dobo trenutno zasluži bruto 525 tisoč forintov, bo dobival (po trikratnem dvigu plač v letih 2021, 2022 in 2023) bruto 2 milijona 380 tisoč forintov plače.

Vlada želi z novimi prihodki zdravnikov ukiniti tudi institucijo parasolvence, ki je na Madžarskem del zdravstvene »folklore«. Sprejemanje ali dajanje modrih kuvert bo s 1. januarjem kaznivo dejanje, ki se lahko kaznuje z enoletnim zaporom. Bolniki lahko svojo hvaležnost (po posegu, ne pa prej, kot je to v navadi) izkažejo z manjšim darilom, njegova vrednost je lahko največ 5 odstotkov vsakokratne minimalne plače, trenutno 8 tisoč forintov.

Zdravstvena zbornica in tudi sami zdravniki imajo nekaj zažrčkov. Na eni strani je vprašanje, ali bodo zdravniki sprejeli, da jih lahko – če je potrebno – vlada razporeja, na drugi strani nove pogodbe naj ne bi dovolile, da bi zdravniki, ki so zaposleni v javnem zdravstvu, delali tudi v zasebnem zdravstvu.

S tem želi vlada dobiti jasno sliko, koliko zdravnikov je pravzaprav zaposlenih v javnem zdravstvu, saj nekateri zdravniki so zaposleni na dveh-treh institucijah in se zato v statistikah tudi večkrat pojavljajo. Taka statistika pa skriva, kakšno je pravzaprav pomanjkanje zdravnikov v državi.

Dejdi nej najšo, prkauli prineso

Tetica Anuška Šerfec, dekleško Windisch, so se v Ritkarovci naraudili, depa potistim, ka so se oženili, so v Varaš prišli v tisti ram, v



Tetica Anuška Šerfec do decembra 90 lejt stari

»Moj dejdak pa baba so v Meriki bili. Gda se je oča naraudo, njega so domau poslali iz Merike, gda je še mali biu. Njega so od babe brat goraranili, stari Lovenjakovi, zato ka tam je nej bilau mlajšov, pa nej samo očo, še dvej sestre tō. Sledkar, za par lejt, gda so že malo penez prislūžili, so stariške tō domau prišli.«

- *Kelko mlajšov je bilau vsevkūp?*

»Štiri, Anuška, Teri, Ilonka pa moj oča.«

- *Pa vas je kelko mlajšov bilau?*

»Enga brata sem mejla pa tri sestre, Teri, Ilonka, Mar-

vedli, kama sem minaula pa so me že v mlaki iskali. Gda sem nazaj domau prišla, v rokej sem niše prkauli mejla, gda so me pitali, gde sem bila, tau sem njim prajla: Dejdi nej najšo, prkauli prineso.«

- *Kak dugo ste doma v Ritkarovci bili?*



Njena mati

git, tak ka nas je vsevkūp pet bilau.«

- *Sto je na taum najstarejšom kejpji, steroga smo najprvin naprejevzeli?*

»Tau je baba, žena od Lovenjaka, od mojoga dejdeka iz Ritkarovec. Mi mlajši smo se

»Dočas ka sem se nej oženi-la, dočas se tam bila. Doma smo meli gostūvanje, goslare smo meli, sploy je veselo bilau. Sledkar smo pa te tak sé v Varaš prišli.«

- *Sto je na taum kejpji v bejlom gvanti?*

»Tau sem dja, gda sem v Števanovci pri prvom prečiščavanji bejla. Te tjejp so tam naredli, kak je zdaj šaula, ozark se cintor vidi.«

- *Gde so pa te kejp naredli od vas?*

»Najprvin sem na Hegyes-haloma bila, vejn pau leta sem na njivaj delala, depa gda so zvedli, ka vejn krave dojiti, te so me prejkajali v štalō. Te tjejp so od Fertōda kraj petnajset kilomejtrov naredli, kak so štale bile, gde sem pet lejt delala. Dva-najset krav sem mejla, te sem mogla opravlati pa do-jiti pa vse z rokauv, te so še nej bili mašini.«

- *Ka so delali z mlejkom, ka ste vsakši den podojili?*

»Tau je tak bilau, ka smo podaujili mlejko, tisto so dolaseperalnivali pa te tau so odpelali, depa kam, tau ne vejim.«

- *Dobro je bilau tam delati?*

»Mena je veselo bilau, zato ka sploy dobra banda se je tam vkūpnabrala. Osem nas je bilau v ednoj štali, istina ka sama sem bejla dekla, depa mena je tau nej bilau žmetno. V štrtoj vōri je vsigdar prejšo naučni stražar, steri me zgono pa te tak smo začnili delo v štali.«

- *Mate eden kejp posaba od matere tō.*

»Tau je moja mati, dolavzeta doma, gde je rodjena bila v Ritkarovci, mam enga ranč tašoga od oče tō, depa zdaj ga za vraga ne najdem.«

- *Kak dugo je mati živala?*

»Sedemdesetšest lejt stara bila, gda mrla, oča so pa devetdeset lejt stari bili, gda so leta 2000 mrli.«

- *Gde so se tej vaši portreti delali, tam, gde ste delali?*

»Nej, te je doma v Varaši

»Te tjejp se je te redo, gda sva se spoznala, te je taša šega bejla, ka taši tjejp so si dali naredti, pa te tak leta 1959 sva se ženila.«



Pri prvom prečiščavanji

- *Gde sta se spoznala?*

»Tam, gde sem delala, od Fertōda nejdaleč kraj.«

- *Kak tau, vej pa obadva sta iz Ritkarovec bila, skur sauseda?*

»Tam sva vkūper delala pa te tak se je zgaulo.«



Njena portreta sta bila napravlena v fotoateljji Tanai v Varaši

naprejevzeli, gda sem je pro-so, aj mi pokažejo »svoj fotoalbum«. Telko kejpov vejn še do tejga mau niše nej emo kak oni, tak mislim, v zimi, gda več časa baude, še gnauk je moram poiskati.

- *Windisch ime je bola nemško kak slovensko, stariške ali stari stariške so nej iz Avstrije bili?*

tam naraudili pa gorrasli, oni so nas dosta skb meli. Kak dejdek tak baba so sploy dobri bilej za nas, za mlajše. Dja sem dejdeka sploy rada mejla, kama koli je ūšo, dja sem je vsigdar sprvajala. Bilau tak, ka sem samo par lejt stara bejla pa sem za nji-mi ūšla v gauštjo, depa nej sem je najšla. Doma so nej



Njeni zdavanski kejp z materjov, očo, sestrami pa šaugorami

fotograf Tanai redo, te gda sem pri fiškališi Kenézi slūžila.«

- *Ka ste meli za delo?*

»Dja sem pucala pa skrb mejla na mlajše, tau je v letaj 1944-45 bilau, še predtistim, ka sem delat ūšla na Fertōd.«

- *Je eden taši kejp, gde sta z možaun dolavzeta?*

- *Kelko mlajšov mate?*

»Dvej dekcle, Anikona pa Mariko, štiri vnuke pa tri prav-nuke.«

- *Eden kejp zato je, gde ste vsi vkūper.*

»Tau je naš zdavanski tjejp, de so oča mati, brat pa sestre tō dolavzeti, več trno taši tak nega.«

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 7.

BREGAUVGE SO SVEDOKI INDAŠNJI CAJTOV

Gda se s Keszthelya napau- timo po sövernem bregej Balatona, pridemo oprvim v vesnico *Gyenesdiás*, gde so gorice pune z malimi zamenicami. Spodkar v vesi se leko najmlajši spoznavajo z indašnjov vogrskov marov, eške kozo tō leko dogijo. Malo starejše pa zové festival »Los an Gyenes«, na šterom igrajo merkanarsko muziko ino se

spod brega vōtečé.

Gda se pripelamo v *Balatondiercs*, je nej mujs, ka včasik eričen Muzej Afrike gorpoiškemo (gde so vōpostavlene afriške trofeje vogrskoga djagara Endrena Nagya). Lübiteli narave se dosta raj napautijo v edno najvejšo kapniško djamo (cseppkőbarlang) v Prekodonavji, štero si leko poglednemo samo tak,

nok čisto ino skoro en mejter globko vodau. Turisti se leko v njem 180 mejterov s čanaklinom pelajo, 70 mejterov pa se šetajo po süjom. Gda znauvič vōpridejo, leko kaj dobroga zejo v ednoj restavraciji kauli jezera, pri šterom eden indašnji mlin stogi. Tapolca na konci septembra čaka lübitelē džeza ino postrvi (pisztráng), v etom varaši pa se je naraudo vogrski pisatel János Batsányi tō.

S šteroga koli kraja pride pautnik v *Sümege*, se more čüdivati: gde se srečata brejg Bakony ino krajina Kisalföld, se zdigava grad že od 14. stoletja. Veuki je deset gezero m², gnes je v privatni rokaj. Vrkaj leko vidimo, kak so v srednjom vōki mantrali grejšnike, delali kovači pa kolarge, kakšnivi sta bili tistoga ipa künja ali kapejla. Pod gradom pa leko koštavamo indašnjo gesti ali poglednemo španjolske gezece tō. Nej daleč najdemo najlepšo cerkveno zidino varaša, pūšpeka palačo, v zamenici štere že petstau lejt vino držijo. Katoličanjska farna cerkev pa je erična po tejm, ka má znautra na plafoni samo edno, trnok veuko fresko (zovéjo go »vogrska sikstinska kapejla«).

Če se v etoj krajini klantivamo kauli risauski svetkov, ne smejmo vōnjati lončarsko srečanje v vési *Sümegeprága*. Cejlo leto pa nas pri Blatnom jezeri čaka 438 mejterov visiki *Badacsony*, šteri je najvejši vulkanski brejg v cejloj krajini ino kak polotok nut v vodau visi. Z lávinoga bazalta je pred 4-5 miljaun lejtami gratala ta »škrinja« (kak go ništerni zovéjo), štera nam ponüja svoje zamenice, špajskaje »bazaltne orgole« ino prelejšo panoramo z vreja. Cejla krajina sliši k narodnoma parki ino vinskoj krajini. Na tej vulkanski bregaj zvekšoga bejlo grauzdje rasté, najbolē erična fajta je sivi pinot (szürkebarát).

Najvekša bližanja vesnica je *Badacsonytomaj*, kama leko pridemo s šiftom, cugom ali avtonom – najlepše pa se je do njega pripelati s piciklinom. Njegva cerkev svetoga Imrena je zozidana z bazalta, kaj takšoga indrik samo na Francuskom najdemo. Na vreji Badacsonya stogi kapejla svetoga Števana, štera je spoj nauva: posvetili so go eške samo leta 2014. Dosta



gezero lüdi pokisi tam prejkplavati tō.) Vleti držijo v vesi festival country ino blues muzike, na štrandi pa vrtijo filme pod milim nebom. Malo dale, v vési *Kékkút* (z menje kak stau lidami) leko kauštamo mineralno vodau, štero je eške bizantinska cesarica Theodora tō rada pila.

Če smo se že napautili, se



Badacsony je najvišiši »brejg svdok« više Blatnoga jezera – njegva zemla je trnok dobra za pauvanje grauzdja

pelajo z avtonami z 1950-i lejt.

V sausednoj vési *Vonyarcvashegyi* má venak največ lüstva z Železne županije svojo vikend ižo. Po indašnjoj legendi je tam v leti 1739 štirideset veški ribičov na ednoj ledenoj tabli na zimskoj vodej Balatona ostalo. Obečali so, ka če se vōrejšijo, postavijo kapejlo na bregej svetoga Mihaela. Vōter se je obrno, kapejlo so rejsan zozidali, na začetki augustuša pa eške gnesnedén držijo »spominški den štirideset ribičov.« Na ednom drügom bregej se zdigava njini svetlobni križ, šteri je visiki 7,38 mejtera, djenau kak naš v Sakalauvci.

V vesnico *Balatongyörök* so samo v 1920-i lejtaj začnili ojtj turisti. Tam majo edno pejško paut, štera se zové »Doj s črejlami!« Med staulejtnimi platanami pridemo do ednoga mesta, gde si leko nogé vračimo s takzvanim »Kneipovim metodušom«. Tau pa na najlepšom punkti vési, gde zdravilna voda z edne vretine

če nas sprevaža vodnik. Če nekak iške adrenalin, se leko zglesi na dvaje féle ekstremni turi tō.

Szigliget je trnok mérna vesnica, vej pa prejk njé ne pela nej železnica, nej glavna poštija. V Esterházya dvorci se eške gnes naraja dosta lejpi vogrski literarni del, zatok zovéjo zidino »Pisatelska delavnica« tō. Grad nad vesnicov so dali v 13. stoletji zozidati baratke s Pannonhalme, tau pa na bregej, šteri »svedoči«, kak visika je bila tam nekda zemla. (V etoj krajini se zdigava eške devet takši bregauv – »tanúhegyek«). Zidino zovéjo »grad Blatnoga jezera« tō, vej je najbolē pauleg pri vodej, pod njim na štrandi pa ovak trnok fajne ribe pečéjo. Prvoga januara tam v vodau skačejo najbolē batrivni, šteri pa vzimi na kopališči sauno tō leko nücajo.

Malo prauti söveri pride pautnik v *Tapolca*, varaš djamo ino vodé. Najbolē erična je po svojom jezeri pod zemlaup (tavasbarlang), štero má tr-



»Mlinsko jezero« je glavna turistična atrakcija Tapolce – vsikšo leto držijo tam »festival postrvi«

vse guči o madžarskom pesniki Sándori Kisfaludyni: spominska iža, vretina ino razgledni törem – vej sta pa z ženov dugo v tajoj vesnici živejla.

Lübiteli narave se leko napautijo v Arboretum Folly v *Badacsonyörsi*, gde so posadili vsej 25 fajt cipres svetá. Zmejs, ka se njini mlajši špilajo na igrišči, leko stariške koštavajo dobra vina gazde. Na drügoj strani brega Badacsony – kama glavna balatonska poštija z ednim veukim paukraugom pela – si leko v vési *Badacsonyitördemic* poglednemo tisti falat Blatnoga jezera, gde največ igarce na ednom küpi rasté. Na srejdij augustuša pa nas zovéjo domanji, aj kauštamo njini fajni pörkölt od sürkastoga goveda.

Pri vesnici *Révfülöp* se že dugo-dugo s čanaklinami prejk na drügo stran jezera pelajo, vej je pa Balatonboglár kraj samo 5,2 kilomejtera. (Nej je čüda, ka se vsikšo leto več

splača eške gnauk malo kraj od jezera oditi: v dauili *Káli-medence* si leko poglednemo veuke bregé z bizarnimi formami, šteri so napravljeni z mejšanice kamla, pejska ino ilojce. Pri vesnici *Szentbékállá* mujs moremo splezdi na graubo veuki kamen, šteroga leko z nogami giblemo (če se pokisimo), vrejdo pa je gorpoiskati vés *Monoszló* tō, gde so rudarge eden brejg cejlak na dvaje sekli. Tak leko nutpoglednemo v njegvi želaudec ino vidimo, ka vse se je z bazaltom nekda godilo. V etoj krajini najdemo dosta rejtki rastlik ino kebrov, leko pa spoznamo indašnje govedo, birke ino bivole ranč tak.

V 3244 km² veukom Geoparki »Bakony-Balaton« stogi dosta geološki spominov – šteri pa so lejpi tō. V etoj krajini si leko kaj za sé najde vsikši, od najmlajši do najstarejši turistov.

-dm-

foto: mtu.gov.hu in pixabay.com

ZIDARGE CERKVA, ZIDARGE CERKVE

Gda se pelamo po Sloveniji, dostakrat nam leko na pamet pride, što je tam pred Slovenci živi. 15 lejt pred narodjenjom Kristosa so tau zemlau prejkvzeli Rimljani ino go raztalali med provincama Norik ino Panonija. Živeli so po varašaj Emونا, Poetovio ino Celeia – v etom slejdnjom se je naraudo pūšpek **sveti Maksimilijan Celjski (Cillei Szent Maximián)**.

O njegovom žitki so oprvim pisali eške samo gezero lejt po njegovj smrti, zatok je samo tau gvūšno, ka je živo v 3. stoletji. Naraudo se je prej bogatim krščanskim starišom, šteri so bili latinskoga roda ino živeli v Celei. Od njija se je navčo človeče vrline, gda pa jiva je že v mladi lejtaj zgūbo, je svojo veuko erbo raztalo med srmakami. Oslobaudo je svoje sūžnje ino odišo v Romo, ka bi grato dūhovnik.

Njegvi žitek je biu pelda za vse, zatok ga je pápa Sikst II. poslo oznanjat evangelij v provinco Norik. Kak pūšpek je biu pravi oča svojim vörnikom, ležejše jim je napravvo stiske tejla ino dūše. Rejč odrešenja je odneso v svojo rodno Celeio tō, gde ga pa je biraub začno nagačavati, aj zatagi svojo krščanjsko vōro ino vužgé smolo rimskoma bojnoma bogej Marši. Gda je Maksimilijan v tau nej nutprivolo, so ma na zapauved cesara Dioklecijana krajsekli glavau.

Stara legenda pravi, ka je na mesti, kama je spadnila glava svetnika, začnila tečti voda z zdravilnov močjauv.

Njegvo tejlo so krščeniki pokopali pri varaškoj stenej kisnejšoga Celja, gde eške gnes stogi mala cerkev svetoga Maksimilijana. Té patronuš je trnok prilūblen med gnešnjimi vörniki mariborske nadpūšpekije, in-dašnji krščeniki pa so njegvo češčenje odnesli na slo-



Patronuškinja Španjolske, sveta Trejza Avilska, je v svoji knjigaj »Življenje« dojspisala, ka si prej v vōrskom megnenji ne more pomagati, ka bi se nej v luft zdignila

vensko Primorsko tō. Njegvi den svetimo **12. oktobra**.

En den kisnej, **13. oktobra**, má svoj svetek **sveti Edvard Spoznavalec (Hitvalló Szent Eduárd)**. Té engliški krau je sto v 11. stoletji na prauško v Romo titi, de ga pa je pápa Leon IX. nagačo, aj s ceringe raj obnauvi edno cerkev v diko apoštoli Petri. Edvard se je odlaučo za cerkev v Westminsteri, štero so po tistom petnajset lejt prejkzidavali v gotskom štiluši. Gnes je cerkev narodno svetišče, v šteroj eške itak kronajo – tūdi protestantske – krale. Če so moški, dobijo na glavau krono svetoga Edvarda, kralice pa krono njegve deviške žené Edite.

Krau Edvard je mogo že v mladi lejtaj bejžati, vō so ga zagnali k žlati v Normandijo. Gda se je povrno kak

krau, ga je lūstvo trnok rado mejlo zavolo njegve veuke dobrotivosti ino čistosti. (Z ženov sta živejla v deviškom zakoni.) Edvard je dosta čūdnapravo, na njegvi kejpaj pa največkrat vidimo tau činenje: gda je gnauk ušo prauti westminsterskoj cerkvi, je srečo ednoga Irca, šteri je nej mogo geniti nogé. Sveti Peter je srmaki prej razodéno, ka samo tak leko ozdravi, če ga sam krau nut v cerkev odnese. Edvard ga je včasik zdigno ino odneso prejk praga cerkve – betežnik pa je rejsan zdrav grato.

Svetoma krali je Baug ovado čas smrti, zatok se je začno pripravlati na njau. Pred njegovim slejdnjim božičom ga je začnila tresti mrzlica, de je pa eške leko doživo posvetitev westminsterske cerkve, štero so vrnau te končali. Slobaud je vzeu od svoje žené ino mrau, lūstvo pa je dosta molilo za njega. Eške nauvi normanski krau Vilmoš ga je tō čestiu, pripravo ma je grobnico v Westminsteri. 36 lejt po smrti Edvarda so oprli njegovj grob ino vidli nauvo čūdo: njegovj tejlo je nej sprnelo, kak liki bi mrau vrnau tisti den.

Sveta Trejza Avilska (Ávilai Szent Teréz) je bila prva ženska, štero so (z imenom »Trejza Veuka«) zglasili za cerkveno učitelico, vej je pa napisala trnok dosta cerkveni knjig. Naraudila se je leta 1515 v španjolskoj Avili, njeni oča je emo s prvoga zakona tri mlajše, z drugoga pa devet. Gda je Trejzi pri trinajset lejtaj mrla mama, je prosila, aj grata Marija njena nauva mati. Tistoga ipa je v njino ižo ojdla edna mlada žlata, štera je Trejzo na lagvo paut zapelavala. Zatok go je oča pri šestnajset lejtaj poslo v klaušter za dek-le z bogati držin, gde se je za en malo bole počūtila kak doma pri oči. Un pa je donk

nej pūsto, ka bi Trejza apatica gratala, zatok je mlada dekla vujšla.

Gda je končno leko staupila v samostan, je tak žmetno zbetežūvala, ka se je komaj gibala. Furt je samo molila, tak je leko zdržala strašno trpljenje. Med molitvov je gorprišla, ka se gi ne vidi



Angeu šuktiva evangelisti Lukači – po tradiciji je biu molar tō ino na edno cedrovo tablo namalo kejp Črne Madone v polskoj Czeszochowi

preveč posvejni žitek v karmeličanskom redi. Gda je ozdravila, je oprvim prena-učila sebé – te pa čūtila pozvanje, ka prenaui svoj red. Baratke ino apatice s prvim dūhom so se radūvali njenomi deli, de je pa dosta protivnikov tō dobila. Trejza je nej enjala, ojdla je od klauštra do klauštra, na ednoj takšoj pauti je 4. oktobra 1582 mrla.

Drūgi den so vpelali gregorijanski kalendar, zatok je nej prišo 5., liki včasik **15. oktober**; njeni svetniški den.

Po staroj krščanjskoj tradiciji je biu pisatelj tretjoga evangelija **sveti Lukač (Szent Lukács)** vučenik apoštola Pavla. Nej je biu Židauv, liki Grk, biu je vōnavčeni človek. Pred očami je emo krščenike s poganstva, zavolo toga je dostakrat dojspiso: Jezoš z

Nazareta je nej samo Odrešitel Židauvov, liki cejloga sveta. Lukač je s posebnov lūbeznov nutpokazo Jezošovo smilenost do grejšnikov, njegvi pripovejsti o smilenom Samaritani ino zgūblenom sinej sta med kinči svetovne literature. Samo Lukač je dojspiso, ka se je godilo

pred Jezošovim narodjenjom ino v njegovj mladosti – brezi toga bi si žmetno zamislili krščanstvo.

O žitki Lukača leko zvejmo z biblijski knjig Apoštolska dela, štere je ranč tak un napiso. Doma je biu z Antiohije, tretjoga največšoga varaša v Rimskom imperiji. Biu je vōnavčeni padar, ka zvejmo z ednoga pisma Pavla – zatok o Jezošu

dostakrat piše kak o padari dūše ino tejla. V rodnom varaši je že rano spozno krščanstvo ino se dau okrstiti. Pridrūžo se je apoštoli Pavli, šteroga je sprevalo do njegve smrti. Sledik je Lukač tō dosta odo po misijoni, mrau je kak mantrnik pri svoji 84 lejtaj.

Med štirimi evangelisti je Lukač daubo simbol bika. Fundament toga je miseu na aldūvanje, vej se je pa Kristoš na križi ranč tak aldūvo za vse lidi. Zavolo simbola gūnca je Lukač med Slovenci grato patronuš pavrov – ovak pa vela eške za zavetnika padarov, molarov, zlatarov ino knjigovezov, depa od mare ino vrejmena tō. Njegvi den svetimo **18. oktobra**.

-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartkó



SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

**OD 16. OKTOBRA
DO 22. OKTOBRA**

PETEK, 16.10.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.10 Ugri-
znimo znanost: Boj proti mikroorganizmom, oddaja o zna-
nosti, 10.35 TV-izložba, 10.55 Danes dol, jutri gor: Županske
volitve, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Globus,
12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme,
13.35 TV-izložba, 13.50 Zvezde velikega platna: Robert Red-
ford, britanska dokumentarna serija, 14.35 TV-izložba, 14.50
Prisluhnimo tišini: Deinstitutionalizacija, 15.05 Mostovi - Hi-
dak, magazinska informativna oddaja, 15.40 Špasni učitelj:
Ustrahovanje, nizozemska otroška nanizanka, 16.05 Čist za-
res: Podjetniški pitch, mladinska dokumentarna serija, 16.30
Infodrom, tednik za otroke in mlade, 17.00 Poročila ob petih,
Šport, Vreme, 17.30 Slovenski magazin, 17.50 Duhovni utrip,
18.05 Pujsa Pepa: Nočni obisk, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57
Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Slovenski
pozdrav, narodnozabavna oddaja, 21.25 Na lepše, 22.00 Od-
mevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kinoteka: Zvezde velikega
platna: Robin Williams, britanska dokumentarna serija, 23.45
Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.20 Dnevnik, Slovenska kronika,
Šport, Vreme, 1.15 Napovedujemo

PETEK, 16.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.10 Videotrak, 10.05
Dobro jutro, 12.40 Gorsko kolesarstvo: spust (Ž), 14.00 Gorsko
kolesarstvo: spust (M), 16.05 O živalih in ljudeh, izobraževal-
no-svetovalna oddaja, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna
oddaja, 17.00 Poletni koncerti iz naših krajev - Alpski kvintet,
18.00 Pozabljeni Slovenci: Karel Destovnik Kajuh, dokumen-
tarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Neboa: Divji ponedeljek,
španska nadaljevanka, 21.10 Jaz sem Frenk, slovenski film,
22.55 Zadnja beseda!, 23.45 Videotrak, 0.45 Info kanal

SOBOTA, 17.10.2020, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 9.00 Ga-
jin svet, slovenski mladinski film, 10.25 Infodrom, tednik za
otroke in mlade, 10.45 Varuška nindža: Dobrodošli v Stana-
dižu, nizozemska nadaljevanka za mlade, 11.20 TV-izložba,
11.35 Tarča, 12.40 NaGlas! 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme,
13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja,
13.50 TV-izložba, 14.05 Kulturni vrhovi: Križna gora nad Lo-
žem, dokumentarna oddaja, 14.35 Prisluhnimo tišini, 14.50
Šest mojstrov v viktorijanski hiši, britanska dokumentarna
serija, 15.50 Čokoladne sanje, slovenska nadaljevanka, 16.30
Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob
petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda!
18.35 Ozare, 18.40 Vrtne prigode: Čas za golf, risanka, 18.57
Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00
Joker, kviz, 20.55 Kaj dogaja? 21.25 Leta in leta, britanska na-
daljevanka, 22.30 Poročila, Šport, Vreme, 22.55 Sedmi pečat:
Zgodbe iz kostanjevih gozdov, slovenski film, 0.25 Dnevnik
Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor,
Utrip, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

SOBOTA, 17.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 7.50 Spo-
mini: Janez Pavčič, 9.50 Alpsko smučanje - svetovni pokal: ve-
leslalom (Ž), 1. vožnja, 11.25 Kajak-kanu - svetovni pokal: sla-
lom na divjih vodah, 12.50 Alpsko smučanje - svetovni pokal:
veleslalom (Ž), 2. vožnja, 14.00 Danes dol, jutri gor, slovenska
nanizanka, 15.15 Avtomobilnost, 15.55 Kajak-kanu - svetovni
pokal: slalom na divjih vodah, kros, 17.25 Rokomet - liga NLB:
Celje P. L. : Riko Ribnica, 7. kolo, 19.00 Videotrak, 20.05 Mau-
die, irsko-kanadski film, 22.00 Zvezdana, 22.55 Festival Godi-
bodi: Batista Cadillac, 23.55 Videotrak, 0.55 Info kanal

NEDELJA, 18.10.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 10.10 Špasni učitelj: Sramežljivi-
vost, nizozemska otroška nanizanka, 10.35 TV-izložba, 10.55
Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 11.25 Ozare,
11.30 Obzorja duha: Misijon, tu in daleč, 12.05 Ljudje in zemlja,

13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Slovenski pozdrav,
narodnozabavna oddaja, 14.45 Na lepše, 15.10 Pesem za nov
začetek, ameriški film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme,
17.20 Vikend paket, 18.40 Šola za pošasti: Zobek se maje, risan-
ka, 18.50 Mali Timotej: Ledena luna, risanka, 18.57 Dnevnik,
Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Med
nami, norveška nadaljevanka, 20.45 Intervju, 21.35 Poročila,
Šport, Vreme, 22.05 Sine Legibus, po poteh 1976, celovečerni
dokumentarni film, 23.25 Gardenfound (Staša Tušar), 23.30
Violinist Dan Zhu (H. W. Ernst, The Last Rose of Summer),
23.40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.15 Dnevnik, Politično s
Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.05 Napovedujemo

NEDELJA, 18.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 5.30 Videotrak, 6.30 Duhovni utrip, 6.45 Koda,
7.20 Ugriknimo znanost: Boj proti mikroorganizmom, oddaja
o znanosti, 7.45 Glasbena matineja, 8.15 Danes dol, jutri gor,
slovenska nanizanka, 9.10 Ambienti, 9.50 Alpsko smučanje -
svetovni pokal: veleslalom (M), 1. vožnja, 11.25 Kajak-kanu -
svetovni pokal: slalom na divjih vodah, 12.50 Alpsko smučanje
- svetovni pokal: veleslalom (M), 2. vožnja, 14.00 Gorsko kole-
sarstvo: spust (M), 15.50 Gorsko kolesarstvo: spust (Ž), 16.45
Nogomet - državno prvenstvo: Olimpija : Celje, 7. kolo, 19.10
Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Prazgodovinski svetovi,
francoska dokumentarna oddaja, 21.00 Eric Clapton - življenje
v 12 taktih, britanski dokumentarni film, 23.10 Vikend paket,
0.35 Kaj dogaja?, 1.15 Videotrak, 2.10 Info kanal

PONEDELJEK, 19.10.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Ob-
zorja duha: Misijon, tu in daleč, 10.40 TV-izložba, 11.00 Danes
dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00
Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba,
13.50 Justin Trudeau - drugačna Amerika, francoska doku-
mentarna oddaja, 14.50 S-prehodi: Andro Merku, imitator,
15.20 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Dober dan, Koroška,
16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vre-
me, 17.30 Kulturni vrhovi: Rožnik v Ljubljani, dokumentarna
oddaja, 18.00 Nejko: Nejko prenavlja, risanka, 18.10 Čebelice:
Branka Jurca - Snežaki v vrtcu, televizijska pravljica, 18.20
Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme,
20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport,
Vreme, 22.50 Umetnost igre, 23.30 Glasbeni večer, 0.25 Dnev-
nik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport,
Vreme, 1.45 Napovedujemo

PONEDELJEK, 19.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.15 Videotrak, 11.10
Dobro jutro, 13.40 Prisluhnimo tišini, 14.10 New neighbours
- Novi sosede: Dobrodošli v zatočišču, dokumentarna oddaja,
14.40 Na lepše, 15.25 Zadnja beseda!, 16.30 Prava ideja!: KGS
Krajnc, kmetijsko podjetje, 17.15 Ljudje in zemlja, 18.05 Muzej
norosti, dokumentarni film, 19.00 Nogomet - evropska liga:
napoved 1. kola, 20.00 Odpotovanja: Jordanija, potopis, 20.50
Dediščina Evrope: Berlinski zid na velikem platnu, francoski
dokumentarni film, 21.50 Marihuana kot rešilna bilka, ame-
riška dokumentarna oddaja, 22.50 Hrepenenje, kratki igrani
film, 23.15 Lasje, kratki igrani film AGRFT, 23.55 Videotrak,
0.55 Info kanal

TOREK, 20.10.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Ume-
tnost igre, 10.40 TV-izložba, 10.55 Začnimo znova: Danes bom
povedal, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Tednik,
13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50
Šest mojstrov v viktorijanski hiši, britanska dokumentarna
serija, 14.50 TV-izložba, 15.05 Duhovni utrip, 15.25 Potepanja
- Barangolások, 15.55 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob
petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, 18.05 Kalimero: Petrčkova
zabava, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska
kronika, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Pred vrati pe-

kla: Honduras - vojna proti tolpom, španska dokumentarna
oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Spomini:
Stanko Kušljan, 0.35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.00 Dnevnik,
Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.55 Napovedujemo

TOREK, 20.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.30 Videotrak, 11.30
Dobro jutro, 14.15 Slovenski magazin, 14.40 Avtomobilnost,
15.30 Hiške, dokumentarni film, 16.40 Joker, kviz, 17.55 Poklic
Arne, dokumentarna oddaja, 18.55 Videotrak, 20.00 Odrašča-
nje v digitalni dobi, francoska dokumentarna oddaja, 21.00
Prava ideja! 21.30 Umori na podeželju (XX.): Smrt v stripu,
britanska nanizanka, 23.05 NaGlas!, 23.30 Videotrak, 0.25
Info kanal

SREDA, 21.10.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Koda,
10.40 TV-izložba, 10.55 Začnimo znova: Nevede mama, slo-
venska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Studio City, 13.00
Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Prazgodo-
vinski svetovi, francoska dokumentarna oddaja, 14.45 Osmi
dan, 15.20 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Mostovi - Hidak,
magazinska informativna oddaja, 16.00 Duhec, otroška nada-
ljevanka, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Posebne
zgodbe: Disleksija, dokumentarna oddaja, 17.55 50 knjig, ki so
nas napisale: Josip Vidmar: Kulturni problem slovenstva, 18.00
Pri Pakkovi: Hišni ljubljencek, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57
Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Bodi svetlo-
ba, slovaški film, 21.35 Jutro, kratki igrani film, 22.00 Odmevi,
Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Sveto in svet, 23.50 Posebne zgod-
be: Disleksija, dokumentarna oddaja, 0.25 Dnevnik Slovencev
v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45
Napovedujemo

SREDA, 21.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.10 Videotrak, 11.05
Dobro jutro, 13.35 39. mednarodni folklorni festival Beltinci:
Le plesat me pelji, 15.20 Ambienti, 16.05 Vikend paket, 17.45
Veronika in Friderik, dokumentarni film, 18.50 Videotrak,
19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Beethoven 250: Za Elizo, Beethov-
nova uspešnica, 20.55 Moje mnenje, 21.55 Najglasnejši glas,
ameriška nadaljevanka, 22.50 Srečevanja, dokumentarni film,
23.50 Videotrak, 0.45 Info kanal

ČETRTEK, 22.10.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.10 Poseb-
ne zgodbe: Disleksija, dokumentarna oddaja, 10.35 TV-izlož-
ba, 10.55 Začnimo znova: Dr. Ekologija, slovenska nanizanka,
11.30 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik,
Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Odraščanje v digitalni
dobi, francoska dokumentarna oddaja, 14.50 Slovenski utrini-
ki, 15.15 Težišče - Sülypont, pogovorna oddaja, 15.45 TV-izlož-
ba, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport,
Vreme, 17.25 Ugriknimo znanost, oddaja o znanosti, 17.55 Na
kratko: Dolgčas, 18.00 Dinotačke: Kar je kazalo, risanka, 18.20
Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme,
20.00 EkstraVisor: Odpadki v ognju, 22.00 Odmevi, Kultura,
Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.35 Kamora, italijanski do-
kumentarni film, 0.55 Ugriknimo znanost, oddaja o znanosti,
1.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.45 Dnevnik, Slovenska kro-
nika, Šport, Vreme, 2.40 Napovedujemo

ČETRTEK, 22.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.20 Videotrak, 11.20
Dobro jutro, 14.10 Sveto in svet, 15.15 Slovenski pozdrav, na-
rodnozabavna oddaja, 16.45 Joker, kviz, 17.55 Američanke,
dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Avtomobilnost,
20.55 Nogomet - evropska liga: Dinamo Zagreb : Feyenoord, 1.
kolo, 22.50 Ambienti, 23.30 Nogomet - evropska liga: vrhunci
1. kola, 0.00 Slovenska jazz scena: Tone Janša Long Way Quar-
tet, 0.40 Videotrak, 1.35 Info kanal



POLNJENE TESTENINE NA SLOVENSKI VZORČNI KMETIJI

Razvojna agencija Slovenska krajina kot partner projekta ETHOS LAND – SIHU190 Vzpostavitev mreže družbeno odgovornih turističnih ponudnikov, ki se financira iz Programa sodelovanja INTERREG V-A Slovenija-Madžarska, organizira

v petek, 16. oktobra 2020, od 13. ure

**delavnico na Slovenski vzorčni kmetiji
na Gornjem Seniku.**

Na delavnici bomo delali različne polnjene testenine –
idrijske žlikrofe, torteline in raviole.



VLJUDNO VABLJENI!

VRAJŽA NAUČ - MALO OVAK
VABILO - MEGHÍVÓ
SZELEMEK ÉJSZAKÁJA - KICSIT MÁSKÉPP

Pogučavanje o ljudskom verovanju v Porabji in Prekmurju
Prpovejdači do: Jelka Pšajd, etnologinja,
Karel Holec, idejni oče programa Vraja nauč in domarji lidgé.

Ogled filma o prireditvi Vraja nauč v Andovcay.
Zovemo vas v torek, **20. oktobra v 14.30 vóri**
v konferenčno dvorano Slovenskoga doma v Monoštri.

Beszélgetés a rábavidéki és muravidéki népi hiedelmekről
Közreműködnek: Jelka Pšajd, néprajzkutató,
Holecz Károly, a Szelemek éjszakája rendezvény ötletgazdája,
valamint rábavidéki szlovének.

Az orfalui Szelemek éjszakájáról készült film megtekintése.
Szeretettel várjuk Önöket **2020. október 20-án, 14.30 órakor**
a Szlovének Háza Konferenciatermében.

Preredov se izvaja v okviru projekta Drevni evropske kulturne dediščine
A program az »Európai Kulturális Örökség Napjai« projekt részeként valósul meg.



Porabski mlajši malajo Porabski mlajši malajo Porabski mlajši malajo



Náše jesensko drevo in ježki v Monoštru



Jesensko drevo, Lotti Molnár, 5 let, vrtec Sakalovci



Metla in jesensko listje, Attila Repnýák, 6 let, vrtec Sakalovci



Slovenska meša v Monoštri

**V varaški cerkvi Marijinoga
vnebovzetja bau slovenska
meša
18. oktobra v 15.30 vóri**

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna
slovenska samouprava, Urad
predsednika vlade, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na
Madžarskem in Urad vlade RS za
Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno
2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR.
Za ostale države 52 EUR ali
52 USD.
Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000.
SWIFT koda: OTPVHUHB